

Пролог

ЕЛМВУД-СПРИНГЗ, МІССУРІ

— 1948 р. —

Наприкінці сорокових років Елмвуд-Спрингз, що на півдні штату Міссурі, так чи інак не надто вирізняється з-поміж тисяч інших маленьких містечок, розсипаних Америкою.

Середмістя тут завдовжки з квартал, на одному кінці якого розташована аптека «Рекселл», а на іншому — Масонська зала Елмвуд-Спрингз. Прогулюючись від Масонської зали до аптеки, ви проминете хімічтку «Блакитна стрічка», майстерню з ремонту взуття «Котяча лапа» з неоновим черевичком на віконці, універмаг братів Морганів, банк та невеличкий провулок — тут сходи з одного боку будинку ведуть на другий поверх, де розташована Школа чечітки й вихилясів Діксі Кегілл. Якщо це суботній ранок, до ваших вух долине голосне тупотіння та стукіт паличок «Тупцялок» — гурту дівчат в усипаних синіми блискітками костюмах, справжніх красунечок Елмвуд-Спрингз (принаймні так вважають їхні батьки). За провулком височіє вагон-закусочна, де можна посмакувати найкращим у світі хотдогом з чилі та апельсиновим напоєм усього за п'ятнадцять центів. Оразу за нею — кінотеатр «Нова імператриця», біля якого по суботах вишиковуються дітлахи, щоб потрапити на денний сеанс та переглянути вестерн, мультфільми або чергову серію «Бака Роджерса». Далі — перукарня і, нарешті, аптека «Рекселл» на розі. Перетнувши вулицю, на іншому боці ви побачите Першу методистську церкву, за якою розташовується заклад «Шведська випічка й легкі закуски Нордстрома», де на вітрині й досі виблискує золота зірка на честь їхнього сина. Трохи далі — «Чайна міс Альми», фотостудія

Гейгуда, «Вестерн-Юніон», поштове відділення, телефонна компанія та квітова крамничка Віктора. Ось вузесенькі сходи ведуть нагору, до «безболісного» стоматологічного кабінету лікаря Орра. Відтак минаємо господарську крамницю «Воррен і син». Син власника, вісімнадцятирічний Макі Воррен, готується до весілля зі своєю подружкою Нормою і страшенно через це нервується. Далі розташований супермаркет «Ей енд Пі», а на розі — Центр ветеранів іноземних війн (ВІВ).

Загалом в Елмвуд-Спрингз панує доброзичлива атмосфера, і майже всі його мешканці полюбують потеревенити з Кришечкою — білою кицею з чорною плямкою, яка зазвичай дрімає на вітрині майстерні з ремонту взуття. Є тут один місцевий пияк, Джеймс Вутен, чию багатостраждальну дружину, Тот Вутен, завжди називали Бідолашною Тот. Попри те що вона вийшла заміж удруге — цього разу за непитущого — і, здається, радіє таким змінам у житті, більшість містян і досі називають її Бідолашною Тот. Що вдієш, звичка...

Тут багато свіжого повітря, і всі із задоволенням працюють на присадибних ділянках. Якщо ви раптом занедужали, чийсь син або чоловік обов'язково заскочить, щоб допомогти попоратися на подвір'ї. Цвинтар доглянутий, а в День пам'яті ВІВ дбають про встановлення прапорів на могилах усіх ветеранів. Тут функціонують три церкви: Лютеранська, Методистська та Єдина — і на влаштуваних ними обідах та ярмарках випічки ніколи не бракує відвідувачів. Майже всі мешканці містечка приходять на шкільний випускний та щорічний концерт від танцювальної школи Діксі Кегілл. Загалом це звичайне містечко середнього класу, і в більшості віталень ви побачите щонайменше одну або дві пари бронзових дитячих черевичків і світлину з малюком, який сидить на тому ж брунатно-білому індіанському поні, що і його одноліток по сусідству. Тут немає заможних людей, та, попри це, Елмвуд-Спрингз — містечко, яке себе шанує. Про це свідчать свіжопофарбовані будиночки й чисті білосніжні фіранки на вікнах. Трамвай, маршрут якого пролягає до озера

Елмвуд, зовсім нещодавно пофарбували в темно-вишневу і кремову барви, а дерев'яні сидіння так ретельно відполірували, що з них і вислизнути можна. Люди щасливі. Це помітно, коли бачиш, як мерехтить іскорками тротуар перед кінотеатром чи як хвацько тобі підморгує новенький світлофор. Більшість містян задоволені життям. Доказом слугують угодовані коти й собаки, які знай собі б'ють байдики на тротуарах усього містечка, і навіть сліпий переконається в цьому, зачувши веселий сміх, що долинає зі шкільного подвір'я, чи м'який звук щоденного приземлення газети на ганок кожної домівки.

Однак найповніше враження про місто — будь-яке місто — можна скласти лише тоді, як прислухаєшся до нього глупої ночі... коли вже давно минула північ... після того як востаннє грюкнуть усі сітчасті двері, у вікнах згаснуть вогні, а дітлахів дбайливо закутають у ковдри. Нашорошивши вуха, ви почуєте, як геть усі, і навіть кури, найбільш полохливі створіння у цьому світі, міцно й солодко сплять аж до самого ранку.

Елмвуд-Спрингз, штат Міссурі, аж ніяк не досконалий, та, коли йдеться про маленькі містечка, він настільки близький до ідеалу, наскільки це можливо уявити, не вдаючись до надмірної сентиментальності чи купи побрехеньок.

Програма «Сусідка Дороті»

ЕЛМВУД-СПРИНГЗ, МІССУРІ

— 1 червня 1948 р. —

Усі мешканці Елмвуд-Спрингз та його околиць добре пам'ятають день, коли на задньому подвір'ї Сусідки Дороті встановили радіовежу, і як того вечора всі тішилися, уперше побачивши на її вершечку яскраву червону лампочку, що, мов різдвяний вогник, сяяла ген високо в чорному небі Міссурі. Місцевість тут була рівнинна, тож проглядалася за багато миль звідти, і з роками вогник перетворився на звичний знак, що зігривав серце. Невідь-як він дарував людям відчуття єднання.

Якби й ви там мешкали, то вранці, з 9:30 до 10:00 (хіба що вже трапилося б щось непоправне), найімовірніше, слухали б радіопрограму «Сусідка Дороті», як і всі інші містяни, за винятком старого Гендерсона, який усе одно вважав, що радіо — то пришелепуватий винахід для пришелепуватих. Графік навчання в середній і початковій школах передбачав перерву з 9:30 до 10:00, щоб викладачі могли послухати її в учительській. Дружини фермерів на милі навкруги, хоч би що робили, відразу все кидали й сідали за кухонний стіл з блокнотом і олівцем та уважно слухали. У ті часи Дороті Сміт була однією з найпопулярніших радіоведучих-домогосподарок Середнього Заходу, і, якщо ділилася рецептом фунтового мармурового кексу з кленовим сиропом, того-таки вечора більшість чоловіків ласували ним на десерт.

Програма транслювалася з її вітальні наживо щодня, з понеділка по п'ятницю, і її можна було послухати на радіостанції WDOT, частота 66. Нікому й на думку не спадало це пропустити. І не лише тому, що ведуча давала поради з домогоспо-

дарства й анонсувала найближчі події, а й тому, що ти ніколи не знав, хто стане її наступним гостем. Хто сюди тільки не навідувався — хоч поговорити, хоч заспівати, а хоч станцювати чечітку чи загалом зробити все, що тільки спадало на думку. Місіс Мері Герт якось навіть зіграла на ложках! Матуся Сміт виконувала органні інтерлюдії. Постійних гостей, чії виступи годі було пропустити, не бракувало: Рубі Робінсон, «радіомедсестра»; Беатріс Вудс, маленька сліпа співоча пташка, яка грала на цитрі, виспівуючи пісень; преподобний Одрі Данкін, який часто заходив, щоб виголосити напучувальну промову чи продекламувати натхненний вірш; хор із дзвіночками з Першої методистської церкви. Минулого року сюди завітав музичний гурт «Лайт Краст Давбойз», і хлопці заспівали свій хіт «Прив'яжи мене, матусю, знов до свого фартуха», а ще Сусідку Дороті вшанував візитом Гавайський оркестр фруктової жуйки із самісінького Янктона, що в Південній Дакоті. І це вже не кажучи про двох місцевих дівчат, Аду й Бесс Гуднайт, — ті були готові співати, щойно попросиш, — а також новини, які здебільшого тішили.

1948 року Сусідка Дороті була пухкенькою й милою жіночкою з виразним, відкритим обличчям юної дівчини. Попри те що їй давно минуло сорок, вона досі мала майже такий самий вигляд, як і в першому класі, коли з нею познайомився майбутній чоловік, Док Сміт, — нині фармацевт в аптеці «Рекселл». Після середньої школи Дороті закінчила Школу домогосподарства Фенні Меріт у Бостоні і, повернувшись додому та вийшовши заміж за Дока, якийсь час викладала в школі, доки не народила першу дитину, Анну Лі. Донечка мала певні проблеми зі здоров'ям — нічого серйозного, незначні прояви астми, однак цього було досить, щоб Сусідка Дороті вирішила, що ліпше їй звільнитися та дбати про дитину, і Док її в цьому підтримав. Проводячи цілісні дні вдома, вона прагнула якоїсь діяльності, тож почала пекти торти та інші смаколики — і з часом їх ставало дедалі більше. Кекси до чаю, лимонні, бананові, карамельні, вишневі,

шоколадні, з кленовим сиропом, рулети з повидлом... Чого б ви не забажали — усе спече! Та найбільше Дороті славилася тематичними тортиками. Варто лиш озвучити тему — і вона спече відповідний тортик з будь-якого приводу. Не те щоб їй не вдавалися прості страви на кшталт макаронної запіканки чи чого б вам там іще запраглося, однак прославилася Дороті саме тортиками. В Елмвуд-Спрингз та околицях не було жодної дитини, яка б не отримала на день народження рожево-білий «цирковий тортик» з мініатюрною іграшковою каруселькою на ньому. Так Дороті й опинилася в залі «Мейфейр» містечка Поплар-Блафф на виставці досягнень домашнього господарства, де продиктувала рецепт «циркового тортика» в прямому радіоетері. Варто було випадково прохопитися, що вона пече всі свої смаколики з борошна «Голден Флейк», як уже наступного дня його продажі зросли в чотирьох штатах, а Дороті запропонували вести власну програму. Подякувавши представникам компанії «Голден Флейк», жінка, утім, зауважила, що не може щодня долати по двадцять із гаком миль до радіостанції в Поплар-Блафф і назад. Отак на її задньому подвір'ї з'явилася радіовежа, і її наймолодший синочок Боббі фактично виріс на радіо. Йому було тільки два роки, коли Сусідка Дороті вперше вийшла в етер, однак це трапилося понад десятиліття тому, тож хлопчик навіть не пригадує днів, коли в їхній вітальні не йшла радіопрограма.

Коли ж вона вперше поцікавилася думкою чоловіка щодо цієї ідеї, той, розсміявшись, зауважив: «Гм, а й справді, чом би тобі й не потеревенити на радіо, адже ти все одно цілісінький день базикаєш по телефону?» Це, звісно, було не зовсім так, але досить-таки близько до правди. Дороті й справді обожнювала теревені.

Попри те що радіостанція WDOT має потужність усього 200 ватт, завдяки рівнинному рельєфу місцевості в холодні безвітряні дні, коли небо кришталево чисте, а погода для радіозв'язку максимально сприятлива, сигнал може прорватися крізь увесь Середній Захід аж до самісінької Канади,

а одного особливо морозного дня його навіть підхопили кілька кораблів у морі. Не варто думати, що її програма надто інтелектуальна, вишукана або що, та одне можна стверджувати напевне: за всі ці роки Дороті продала достобіса борошна «Голден Флейк», суміші для млинців «Пенкейк Мікс» та, власне, всього, що тільки рекламувала.

Будинок Сусідки Дороті розташований з лівого боку Першої Північної авеню, а його адреса зазначена великими чорними літерами на тротуарі, тож не помітити його просто неможливо. Це остання будівля на розі, з верандою по всьому периметру й переднім ганком із двома гойдалками в обох кінцях, обрамленим біло-зеленим парусиновим козирком.

Якщо підніметеся сходами на ганок і кинете оком праворуч, побачите на вікні золотаво-чорний напис маленькими літерами: *РАДІОСТАНЦІЯ WDOT, частота 66*. Загалом, за винятком літер на вікні та радіовежі, що височіє на задньому подвір'ї, будинок не надто відрізняється від решти в містечку. Коли б ви не завітали туди протягом усього дня, вхідні двері завжди відчинені. Жодного сенсу зачиняти, адже безліч людей незмінно ходять туди-сюди. Молочар, булочник, продавець морозива, газівник, дванадцятирічний син Дороті, Боббі, який вештається туди-сюди по сто разів на день, і, звісно ж, усі численні гості програми, які часто приїжджають автобусом і яких завжди пригощають особливим свіженьким «радіопечивом», що його Дороті принагідно випікає кожні-сінького дня. Увійшовши в будинок, праворуч побачите простору кімнату зі столом, на якому стоїть мікрофон із написом WDOT. Стіл розташований навпроти вікна, щоб Дороті завжди могла обернутися й повідомити, яка надворі погода. Орган Матусі Сміт стоїть ліворуч, а ще там є з добрий десяток стільців, на яких за бажанням можуть посидіти відвідувачі. Будинок Сусідки Дороті розташований на розі, де зупиняється автобус до Грейхаунда, і просто-таки вабить до себе: чекаючи на зупинці, люди можуть зайти й подивитися, як створюється радіопрограма, або ж посидіти на ганку, надто

якщо дощить. Підлога в ньому з темного дерева, подекуди встелена гарненькими килимками. Фіранки на вікнах зелено-жовті, із темно-рожевим квітчастим візерунком, який за обрисами дуже скидається на пальми. Нещодавно Дороті почепила новісінькі венеційські жалюзі — різдвяний подарунок від Дока.

У ідальні висить чудова латунна люстра з чотирма матовими абажурами, на яких зображені мініатюрні голландські замальовки, на еркерному вікні тріпочуть гарненькі мереживні фіранки, а стіл застелений симпатичною білою скатертиною. Утім, усі зазвичай їдять на кухні, де в центрі стоїть великий білий дерев'яний стіл, над яким висить лампочка. Білосніжну емалево-хромову плиту від «О'Кіф і Мерріт» чудово доповнюють годинник і червоно-білі спецівники для солі й перцю. Тут є велика раковина й сушарка, обрамлені спеціальною завісою з квітчастим візерунком, плюс великий холодильник «Келвінатор». Стіни оббиті світло-зеленими панелями. Із кухні можна потрапити на простору веранду, захищену москітними сітками; улітку там спить Боббі. З іншого боку стоять маленькі столики зі стільчиками, за якими всі місцеві дітлахи святкують дні народження, а влітку Анна Лі з подругою влаштовують тут дитячий садок, щоб заробити трохи грошенят на нове вбрання. У лівій частині будинку дві кімнати, і перша — це спальня Анни Лі, типова для сімнадцятирічної дівчини, з білим ліжком із балдахіном і туалетним столиком з люстром. На комоді сидить усипана блискітками лялька-пупс «К'юпі» з пір'їною на голові. Другу, «сонячну» кімнату з великими вікнами Сусідка Дороті й Матуся Сміт використовують, коли сідають за шиття; Анна Лі тримає тут альбоми з вирізками, присвячені Дані Ендрюсу — акторові, в якого вона цьогоріч закохана. Із коридору можна потрапити ще в три спальні: перша належить Доку й Сусідці Дороті, друга — Матусі Сміт, а кімната Боббі — у самісінькому кінці. Крім того, в будинку мешкає славнозвісна Принцеса Мері Маргарет, яка вільно бігає всіма кімнатами. Це десятирічна кокер-спанієлька,

яку Док подарував Дороті на Різдво в перший рік її появи в радіоетері. Кличку обрали завдяки конкурсу «Назві цуценя» — усі слухачі надсилали свої пропозиції, і «Принцеса Мері Маргарет» посіла перше місце. Кличка чудова — і не тільки тому, що Принцеса Маргарет є в Англії, а й тому, що Міссурі теж має власну маленьку принцесу — Маргарет Трумен, донечку президента Гаррі С. Трумена, який народився в тому-таки штаті, та його дружини Бесс. 1948 року Принцеса Мері Маргарет була справжньою зіркою: її балувала не тільки Сусідка Дороті, а й усі слухачі. Вона мала власний фанклуб, а всі внески спрямовували на користь Товариства із захисту тварин. А ще Принцеса Мері Маргарет отримувала на день народження вітальні листівки від Лесси з Голлівуду й багатьох відомих людей.

У будинку є ще двійко мешканців — Галушка і Мо, жовтенькі співочі канарки Смітів. Їхня біла клітка висить у вітальні, а цвірінькання не вчуває протягом усієї програми. Задне подвір'я Сусідки Дороті, як уже зауважували, не надто відрізняється від інших, за винятком радіовежі, — тут багато відкритого простору аж ген до залізничних колій, за якими розкинулися кукурудзяні поля. Парканів немає, тож можна сказати, що всеньке містечко має одне велике задне подвір'я, бо ж кожне з них зливається з наступним. Єдина відмінність будинку Сусідки Дороті від решти — це шворка для білизни, що з'єднує двері з іншого боку із задніми дверима сусідки. Поряд живе Беатріс Вудс, маленька сліпа «співоча пташка», і саме так — тримаючись за натягнуту шворку — навідується до Дороті, а тоді повертається додому. Отож, якщо не зважати на золотаво-чорний напис «WDOT» на вікні біля вхідних дверей, оргán у вітальні, радіовежу на задньому подвір'ї, те, що будинок перетворився на автобусну зупинку до Грейхаунда й водночас має дитячий садочок на задній веранді, а ще собаку, яка щороку отримує персональну різдвяну листівку від президента Сполучених Штатів, це абсолютно звичайний дім.

* * *

І день сьогодні теж звичайний. Рівно о пів на десяту всі чують те, що й кожнісінького ранку в будні протягом останніх десяти років. В етері лунає чоловічий голос — це диктор з головної станції оголошує: «А зараз... Борошно “Голден Флейк” та суміш для млинців “Пенкейк Мікс”... авжеж, те саме, легке, мов пір’їнка, борошно у червоно-білому мішечку... перенесе вас, де б ви не були, у той самий маленький білий будиночок на розі... і з нами на зв’язку моя і ваша сусідка, леді, в чиєму голосі вчувається усмішка... Сусідка Дороті, а за органом — Матуся Сміт!»

Щойно вони отримують сигнал про початок радіотрансляції наживо, Матуся Сміт бере перший акорд тематичного музичного супроводу, і програма розпочинається із запального виконання пісні «На сонячному боці вулиці». Уже за мить Сусідка Дороті звично вітає радіослухачів:

— Усім доброго ранку... як ся маєте? Сподіваюся, добре. В Елмвуд-Спрингз просто чудовий день, і маю надію, що там, де ви зараз, він так само неперевершений. Сьогодні маємо для вас чимало захопливих новин і не тільки... тож умостіться зручніше, покладіть ноги на стільчик та випийте зі мною кави, гаразд? О-ох... Шкода, що ви не бачите Матусю Сміт... вона так гарно причепурилася — справжня красуня! Куди це ви зібралися, Матусю? Ага, каже, що йде в центр, у «Чайну міс Альми», на обід, що його влаштовують для пенсіонерів. Гм, там, мабуть, буде весело... Ми всі в захваті від міс Альми, еге ж? Так і є!

Сьогодні маю прочитати вам чимало листів, а ще продиктувати два рецепти, які ви давно просили: один із них — це торт леді Балтимор, а другий — торт для малюка Балтимора, тож тримайте олівці й блокноти напоготові... а трохи згодом наша маленька сліпа співоча пташка Беатріс потішить нас... Якою піснюю, любя? О... каже, що заспіває «Коли у вікнах долини засвітять вогні». Скидається на те, що пісня чудова.

Крім того, ми готові оголосити переможницю конкурсу «Як ви познайомилися зі своїм чоловіком?»... та, перш ніж це

зробити, маю хорошу новину для всіх дівчат, які вчора побували на дівич-вечорі в Норми. Усі вони добряче сполошилися, коли торт із «щасливою монетою» було з'їдено, а шматочок із нею так нікому й не трапився. Сьогодні вранці мені зателефонувала мама Норми, Іда, і повідомила, що знайшла ті десять центів на кухні: вона просто забула покласти монету в торт. Отже, дівчатка, можете заспокоїтися... жодній із вас не доведеться робити рентген... неабияке полегшення, чи не так? Як ви вже знаєте, Норма — це наша наречена, весілля зіграють у червні. Вони з Макі Ворреном одружаться опівдні двадцять восьмого червня в Єдиній церкві, тож, як будете в місті, після церемонії завітайте на гостину в Зал ветеранів іноземних воєн — кажуть, що всім будуть раді. Не соромтеся і приходьте, а приносити із собою нічого не потрібно! Іда каже, що всі наїдки забезпечить «Шведська випічка й легкі закуски Нордстрома», тож не сумнівайтеся, що буде смачно.

— Щодо наречених... Червень такий насичений місяць, так багато подій — весілля, випускні вечори, — і, якщо міркуєте над особливим подарунком, Боб Морган з універмагу братів Морганів зауважує, що вихід знайдено — це перли, перли і нічого, крім перлів! Перли для випускниці, перли для нареченої, перли для матері нареченої, подружок нареченої... перли для всіх! Не забувайте: перли пасують для будь-якої нагоди... Боб каже, щоб ви завітали прямо сьогодні... він буде радий вас бачити.

— Погляньмо, що в нас тут ще лишилося на сьогодні... Ага, згадала... Сьогодні мені телефонувала Бідолашна Тот — її кішка знов окотилася. Каже, що всі кошенята, крім одного, геть незугарні, тож поквартесья, бо ж хто рано встає, тому Бог дає... уже за мить я розкажу вам, як чистити пір'яні подушки, та спершу послухаймо Беатріс, нашу сліпу співочу пташечку...

За двадцять п'ять хвилин Сусідка Дороті звично завершує програму:

— Що ж, мій старенький годинник на стіні підказує, що час уже добіг кінця... але ж як приємно щоранку сидіти отак із

вами за чашечкою кави! Ви нас так ошасливлюєте, тож до наступної зустрічі, сумуватимемо за вами — повертайтеся завтра вранці, гаразд? З вами були Сусідка Дороті й Матуся Сміт. Як то кажуть, із нашого дому — до вашого... гарного дня...

* * *

Того вечора Сусідка Дороті з родиною сиділи на веранді, ласуючи домашнім персиковим морозивом, що його трохи раніше приготував на задньому ганку Док. Не пасла задніх і Принцеса Мері Маргарет, яка мала власну мисочку із зазначеною на ній кличкою.

Улітку майже кожна родина Елмвуд-Спрингз після вечері виходить на веранду, щоб помахати містянам, які прогулюються тротуаром повз їхній будинок, прямуючи в центр повітрішатися на вітрини або ж повертаючись додому з кіно-театру. Звідусіль долинають приглушені голоси, у сутінках подекуди жевріють малесенькі помаранчеві вогники сигарет чи люльок, що ними пахкають чоловіки.

Боббі, щасливий і обпечений сонцем, просякнутий запахом хлору і з червонючими очима від цілісінького дня нескінченного пірнання в басейні, так утомився, що провалився в сон простісінько на гойдалці, доки дорослі теревенили.

— Шкода, що ти не бачив, який він сьогодні приволікся додому — так довго був у воді, що вже скидався на чорнослив! — сказала Дороті Доку. Той тільки засміявся.

— Мамо, краще б ти його більше туди не пускала, — втрутилася Анна Лі. — Він тільки те й робить, що пірнає, пливе під водою та всіх щипає!

— Ох, та не позбавляйте хлопця дитинства — зовсім скоро вже й подорослішає, — докинула слівце Матуся Сміт.

Якраз тоді їхній будинок минали Макі Воррен із нареченою Нормою, яка тримала за руку свою маленьку чотирирічну кузину. Помітивши їх, Дороті помахала рукою й гукнула:

— Агов, як справи?

Ті помахали у відповідь:

— Чудово. Ми щойно з кіно.

— А що дивилися?

— «Яйце і я» з Клодетт Колберт і Фредом Мак-Мюрреєм, — загукала Норма. — Хороший фільм.

— Як довго його показуватимуть?

— Ще один чи два дні, ви маєте його побачити!

— Обов'язково, — запевнила Сусідка Дороті.

— А ви як, Доку? — загукав Маки в бік ганку.

— Чудово, — відповів той і, кивнувши на маленьку біляву дівчинку, додав: — Бачу, сьогодні тебе записали в няньки. Що поробиш, треба до цього звикати, бо невдовзі вже власних бавитимеш.

— Авжеж, сер, на добраніч, — усміхаючись, закивав Маки.

— Добраніч.

Щойно вони пішли далі, Дороті відкинулася на спинку крісла і, кинувши оком на Анну Лі, зітхнула:

— Здається, мої діти лише вчора були немовлятами. Час... як же швидко він спливає... Не встигнеш оком змигнути, як Анна Лі вийде заміж.

— Ні, не вийду, — заперечила донька.

— Авжеж, вийдеш і поїдеш звідси, а тоді незчуємося, як і Боббі стане дорослим чоловіком.

Якийсь час вони просто сиділи, привітно махаючи й перемовляючись із кількома перехожими, після чого Дороті раптом поцікавилася:

— А ви хотіли б мати змогу зупинити час? Не дати йому плинути далі, зафіксувати його на місці?

— Мамо, а якби ти могла зупинити час, то яку мить для цього обрала б? — запитала Анна Лі.

Дороті замислилася.

— Ох, моя люба... Гадаю, якби це було мені до снаги, я зупинила б його просто зараз, коли всі найдорожчі поряд зі мною, — цього-таки вечора. — Кинувши оком на чоловіка, вона додала: — А як щодо тебе, Доку? Яку мить обрав би ти?

Пахаючи люлькою, той зауважив:

— Було б добре зробити це зараз. Жодних війн, усі здорові. — Поглянувши на Дороті, він усміхнувся. — І матуся ще не втратила свою гарненьку фігуру.

— Ну, для цього вже запізно, Доку, — розсміялася Дороти. — А ти, Анно Лі, що скажеш?

Дівчина зітхнула. Вона, нещодавня випускниця, зненацька стала напрочуд мудрою.

— О, якби ж тоді я знала те, що знаю зараз, то зупинила б час минулого року, коли ще була юна.

Усміхнувшись доньці, Дороті не вгавала:

— Матусю Сміт, як щодо вас?

Трохи поміркувавши, та відповіла:

— Гм, я, мабуть, узагалі цього не робила б. Нехай собі плине, як це завжди було.

— Справді?

1904 року, коли Матуся Сміт ще була дитиною, її взяли на Всесвітню виставку в Сент-Луїсі, і відтоді вона повсякчас нетерпляче чекала, чим її здивує майбутнє.

— О так. Я б не хотіла пропустити щось чудове, те, що, як то кажуть, уже на порозі, а ви?

— Мабуть, ваша правда, Матусю Сміт, — сказала Дороти, — насправді ми й гадки не маємо, що на нас чекає в майбутньому.

— Авжеж. Тільки уявіть, яким буде життя за двадцять п'ять років...

— Я буду старенькою бабцею із сивим волоссям, — мовила Анна Лі, скорчивши гримаску.

Матуся Сміт розсміялася.

— Може, й так, але мене вже тоді не буде. Принаймні будете ви — от і побачите все на власні очі!

КНИГА ПЕРША

Двадцять п'ять років по тому

Новина

ЕЛМБУД-СПРИНГ'З, МІССУРІ

— 1 квітня 1973 р. —

Норма Воррен добряче перенервувалася, чекаючи, доки Ма-кі повернеться додому снідати: їй страшенно кортіло повідомити йому новину. Він пішов усього за два квартали від дому, щоб віднести тітоньці Елнер торбинку з пташиним кормом. Не встигло зійти сонце, як тітонька зателефонувала і сказала, що її блакитні сойки буквально перевертають дім догори дригом, бо в них закінчився корм. Норма любила бідолашну тітоньку Елнер; як-не-як та була глуха мов пень. Та чому з усіх ранків корм мав закінчитися саме сьогодні? Норма знала, що Макі повсякчас відволікатиметься, теревенячи з усіма зустрічними дорогою туди й назад. Зазвичай вона була не проти, але не сьогодні. Один Бог знає, де він уже запропав. Макі міг бути де завгодно: може, вже встиг проїхати пів округу, видерся на чийсь дах чи сів в автівку до незнайомця, аби просто потеревенити. Зачекавши ще кілька хвилин, жінка здалася і, поставивши сніданок у духовку, щоб не вистигав, узяла мітлу й вийшла на передній ганок. Відтак почала підмітати, повсякчас виглядаючи чоловіка й міркуючи, що згодом варто було б дістати одну з тих новеньких штук — пейджерів — та причепити її на Макі.

Уже за кілька хвилин їй почав уриватися терпець. Норма пішла на кухню й подзвонила. Гудки здавалися нескінченними, та врешті-решт тітонька Елнер таки взяла слухавку.

— Слухаю.

— Тітонько Елнер, із вами все гаразд?

— Усе чудово, золотку, — бадьоро відповіла та, — а ти як почувашся?

— Теж добре. Я просто хвилювалася, адже ви так довго не відповідали.

— О, я була на задньому подвір'ї, тож трохи забарилася взяти слухавку. Макі допомагає мені посадити турецьку гвоздику по краю овочевої грядки.

Почувши це, Норма закотила очі, однак мило мовила:

— О, зрозуміло. Жодного поспіху, та перекажіть Макі, що, коли закінчить, нехай одразу йде додому, ніде не зупиняючись. Сніданок уже холоне. Скажете йому, гаразд?

— Звичайно, любя, я все скажу. О... Нормо, ти ще тут?

— Так, тітонько Елнер.

— Мої блакитні сойки красно тобі дякують. Гаразд, бувай!

— До побачення, тітонько Елнер.

Норма, симпатична брюнетка у свої сорок три, кинула оком у дзеркало над раковиною й помітила, що її обличчя аж розпашілося від хвилювання.

Приблизно через двадцять п'ять хвилин, коли жінка мало не зішкребла мітлою фарбу з ганку та замела добрячі пів кварталу, на горизонті з'явився Макі. Він безтурботно й неквапно брів вулицею, вітаючи перехожих та перемовляючись з усіма, хто траплявся на шляху, зокрема з двома собаками й котом. Щосили замахавши руками, Норма загукала:

— Макі, поквапся! Швидше сюди!

Макі, невисокий, проте міцний світловолосий чолові'яга з приязним поглядом, радісно всміхнувся, махаючи дружині у відповідь. Кинувшись у будинок, Норма дістала з духовки тарілку й поставила на стіл; не встигла вона взяти кавник, як за чоловіком уже голосно хляснули сітчасті двері.

— Макі, ходи-но сюди та сядь нарешті, бо мене зараз трясця вхопить.

— Що сталося, крихітко? — поцікавився той, сідаючи за стіл.

Наливши чоловікові кави, Норма знову всілася на стілець і витріщилася на нього, перш ніж він устиг скуштувати перший шматочок яечні-бовтанки.

— Знаєш що? — мовила вона.

— Що?

— Ти *нізащо* не повіриш у те, що трапилось.

— Що?

— Ніколи в житті не здогадаєшся, хто сюди телефонував.

— Хто?

— Ти пішов, а вже за три хвилини... ні, мабуть, навіть раніше...

— Та хто ж?

— Здаєшся?

— Так, то хто дзвонив?

— Готовий?

— Авжеж, любя, я готовий. Хто?

Норма витримала невелику паузу, бо в її голові лунали фанфари, а тоді, коли вже несила було стримуватися, випалила:

— Крихітка, ось хто!

Неабияк здивувавшись, Макі аж виделку відклав.

— Жартуєш?

— Та ні, які жарти, вона подзвонила через три хвилини після того, як ти пішов.

— І звідки ж телефонувала?

— Із Нью-Йорка, та знаєш що? Вона повертається додому!

— Невже сюди?

— Так!

— Гм... Це ж треба... А не сказала чому?

— Ну... сказала, що нібито хоче від чогось відпочити...

Правду кажучи, я так розхвилювалася, що й не запам'ятала її слів, але вона зауважила, що останнім часом перебувала під неабияким тиском на роботі, а тоді спитала, чи можна їй навідатися в гості.

— І що ти сказала?

— «Звісно, — кажу. — Ми ж бо роками тільки те й робили, що вмовляли тебе приїхати додому, і були б *дуже* щасливі, якби це сталося. Завжди казали: це твій дім, тож просто приїжджай, коли заманеться, без жодних церемоній!» Уже й не згадаю, скільки разів це казали, хіба ж ні?

— Безперечно.

Схопивши тарілку Макі, Норма зауважила:

— Дай-но трохи підігрію цю яечню.

— Та ні, не треба.

— Ти певен?.. Ні, давай хоч на кілька хвилин поставлю... Кинувшись до духовки, вона поставила в неї тарілку.

— Що ще вона казала?

Сівши на стілець, Норма нарешті зосередилася.

— Ну, звісно, сказала «привіт», тоді поцікавилася, як у нас справи і таке інше, а потім зауважила, що хоче ненадовго навідатися в гості, і поцікавилася, чи будемо ми вдома. Я сказала, що так, звісно, а вона — тільки не переймайтеся, не треба, мовляв, коло мене упадати.

Макі спохмурнів.

— Як думаєш, у неї все гаразд? Може, мені варто було по неї поїхати? Якщо треба, хоч сьогодні сяду на літак і завтра вже буду там. Ти їй про це казала?

— Авжеж, я сказала, що ти залюбки по неї приїдеш, а вона — ні, мовляв, не потрібно, сама все влаштує, а тоді нас повідомить.

— Я й справді залюбки привіз би її сюди.

— О, знаю, любий, але я не хотіла на неї тиснути. Мене так вразило, що вона взагалі зателефонувала, а коли сказала, що ще й навідатися хоче, то в мене мало голова обертом не пішла. Можеш собі уявити.

— Як гадаєш, вона хоч не захворіла абощо?

Діставши з духовки тарілку, Норма зауважила:

— Ні, навряд чи. Голос, щоправда, був утомлений, може, навіть трохи пригнічений... ось, тримай та їж, доки гаряче... але хворюю вона не видавалася.

Макі знову взяв виделку.

— Я ж казав, що вона тією роботою геть себе виснажить, радив трохи притримати коней... Постійно це повторював, правда ж?

Норма кивнула.

— Авжеж. Ти казав, що їй потрібна відпустка. Що вона надто тяжко працює... Казав ще тоді, як ми їздили в Нью-Йорк.

Помітивши, що Макі не без зусиль ріже яєчню на шматочки, Норма поцікавилася:

— Може, приготувати тобі іншу порцію?

Однак Макі, який ніколи не перебирав харчами, зауважив:

— Ні, все гаразд.

— Мені й хвилини вистачить, — наполягала Норма, потягнувшись по тарілку.

— Нормо, все гаразд. Я люблю добре просмажені яйця. А як її робота? Як їй там ведеться?

— Гадки не маю, та й не цікавилася. То її справа, нехай сама вирішує, про що нам розповідати. А я пхати носа й розпитувати не збираюся. О, вона ще про дещо просила — щоб я нікому не розповідала про її приїзд, а надто газетярам і всім іншим.

— Ох, боже милий, авжеж ні, бо ж як та згряя про це дізнається, вони сюди по трубах полізуть, щоб до неї дістатися.

Норма кивнула.

— А Крихітка досі зустрічається з тим хлопцем з ініціалами... як це його звуть?

— Гадки не маю і не питала, — мовила Норма, а тоді додала: — Джей Сі.

— Не дуже він мені до душі.

— Ну, їй подобається — і це головне. Я знаю одне: вона їде додому, а я вже докладу всіх зусиль, щоб вона відчула, що в цьому світі в неї є родина, яка її любить. У неї ж бо немає інших родичів, окрім мене й тітоньки Елнер. Почувається, либонь, геть самотньою. У мене аж серце краялося протягом усіх тих років, коли вона жила як перекотиполе...

кидалася туди-сюди, не маючи поряд нікого, хто про неї подбав би. А якби і справді захворіла, Макі? Хто б їй підставив плече?

— Ми з тобою, люба, і ми їй про це казали — а вона, либонь, повірила, бо інакше не телефонувала б.

Узявши паперову серветку з червоного пластикового тримача, Норма висякалася.

— Ти справді так гадаєш? — запитала вона.

— Авжеж. І плакати через це не варто.

— Ох, я знаю... Гадаю, це від хвилювання: я така щаслива, що вона зателефонувала саме нам. Отже, довіряє.

— Так, схоже на те. То вона бодай натякнула, коли приблизно приїде?

— Ні, але думаю, що завтра або післязавтра. Хочеш іще кави?

— Так, але трохи.

— О боже! — зненацька вигукнула Норма.

— Що таке? — занепокоєно мовив Макі.

— Я щойно зрозуміла, що й гадки не маю, що їй більше до вподоби — кава чи чай. Або ж що вона любить на сніданок. Треба мати тут усе, що їй найбільше смакує, — нехай буде про всяк випадок. Як гадаєш, варто піти в пекарню й купити торт чи ліпше самій приготувати?

— Та байдуже — хоч так, хоч інак добре.

— В Едни чудові торти. Тобто вони справді домашні... Але не знаю — може, вона образиться, що я купила торт, мовляв, не схотіла завдати собі клопоту та спекти самотужки...

— Люба, торт — це просто торт. І як вона дізнається, хто його спік — ти чи Една Банц?

— Коробку вгледить.

— То дістань його з коробки та виклади на таріль. Як на мене, всі вони однакові.

— Може, для тебе й так, та не забувай, що до Едни пекарнею володіли її бабуся з дідусем, тож вона зрозуміє. Ні, таки твоя правда: спечу торт сама. Господи, та це ж найменше,

що я можу зробити, справді. А яку кімнату їй підготувати? Може, варто запропонувати нашу? Вона найкраща.

— Ні, дороженька, вона на це не пристане. Поселімо її нагорі, у колишній кімнаті Лінди. Там їй буде затишніше.

— Авжеж, там тихо і спокійно. Трохи згодом піду туди та перевірю, чи все гаразд — постіль і таке інше. Ще треба випрати фіранки й почистити килим. Дякувати богу, сьогодні й зачіску приведу до ладу. — Вона скоса глянула на Макі й додала: — Незле було б і тобі піти до Еда та підстригтися.

— Облиш, Нормо, хоч підстрижу я волосся, а хоч ні, їй до того байдуже.

— А от мені — ні! Ми ж не хочемо її осоромити, з'явившись в аеропорті як два Елмери Фадди.

Макі засміявся.

— Макі, я не жартую, вона ж бо звикла до кола витончених нью-йоркців.

— Ну, тоді, гадаю, варто таки помити автівку. Без жартів.

Норма кинула на Макі сповнений болю погляд.

— Ну чому ти не дозволив мені пофарбувати будинок, як я хотіла?

— Годі, Нормо, вгамуйся вже. Вона ж сказала, що переїматися не варто.

— Так, але я нічого не можу із собою вдіяти. Досі не віриться. Тільки подумай: після всіх цих років Крихітка повертається додому!

Похмілля

НЬЮ-ЙОРК

— 1 квітня 1973 р. —

Розплющивши очі, Дена Нордстром на якісь три-чотири секунди «зависла», перш ніж урешті-решт згадала, хто вона й де перебуває. Відтак тіло нагадало про свій стан. І, як це завжди бувало після такого вечора, як учорашній, усе почалося